

Безпекова політика Швеції в контексті російської агресії проти Швеції

Ельнара Алієва, Київський інститут міжнародних відносин

Встановлено зв'язок між геополітичним положенням Швеції та її відносинами з сусідніми країнами. Доведено, що геополітичне положення Швеції історично зумовило орієнтованість Швеції на схід, а отже на постійний конфлікт з Росією та суперництво в регіоні Балтійського моря. Відзначається, що вразливими для прямих дій Росії в цьому плані є дві стратегічно важливі території Швеції, а саме Готланд та Норрланд. Оцінено закономірність між провокативними діями Росії щодо Швеції та її планами розширити зону доступу / заборони (A2 / AD). Перехід від концепції «оборони проти вторгнення» до посилення експедиційного компоненту, що передбачає перенесення стратегічних цілей з національної оборони до миротворчих операцій, багаторічні скорочення оборонного бюджету та реформи створили сприятливі умови для прямих дій Росії. Доведено, що основною причиною порушення Росією повітряного та морського простору стали прорахунки Швеції в безпековій та оборонній політиці. Відзначається, що висновки, зроблені на аналізі загроз з боку Росії, не обов'язково засновані на стратегічних міркуваннях, що ми бачимо на прикладі грузинської війни 2008 року. Відзначається, що сьогодні безпекова стратегія Швеції ґрунтується на «доктрині Хульквіста», яка пріоритизує міжнародне співробітництво, зокрема, розвиток двосторонніх відносин та участь в регіональних організаціях; колективна оборона не є пріоритетом: мова йде про поглиблене партнерство з НАТО без вступу в альянс. Оцінено вплив російських маневрів на зміну безпекової парадигми Швеції в 2015 році. З'ясовано, що Швеція в даний час не має ключових ресурсів, а тому залежить від іноземної військової допомоги. Наголошується на тому, що членство Швеції в НАТО зміцнило б безпеку в північноєвропейському регіоні, але за умови приєднання Фінляндії, яка історично грала роль буфера від Росії.

Ключові слова: Балтійське море, Готланд, Норрланд, концепція «оборони проти вторгнення», реформа «переорієнтації», НАТО, доктрина Хульквіста

Security policy of Sweden in the context of Russian aggression against Sweden

Elnara Aliieva, Kyiv Institute of International Relations

A link has been established between the geopolitical position of Sweden and its relations with neighboring countries. It is proved that the geopolitical position of Sweden historically determined the orientation of Sweden to the East, and hence, to the constant conflict with Russia and rivalry in the Baltic Sea region. It is noted that in this regard two important areas of Sweden, namely Gotland and Norrland, are vulnerable to direct actions of Russia. The connectivity between the provocative actions of Russia in Sweden and its plans to expand the area of access / prohibition (A2 / AD) are estimated. The transition from the concept of «defense against invasion» to the enhancement of the expeditionary component, which implies the transfer of strategic national defense objectives to peacekeeping operations, long-term cuts in the defense budget and the reforms created favorable conditions for direct actions by Russia. It is proved that the main reason for Russia's violation of air and sea space were Sweden's miscalculations in the field of security and defense policy. It is noted that the conclusions made on the analysis of threats from Russia are not necessarily based on strategic considerations, as we can be exemplified by 2008 Georgian war. It is noted that today the security policy strategy of Sweden is based on the «Hultqvist doctrine» which prioritizes international cooperation, in particular the development of bilateral relations and participation in regional organizations; collective defense is not a priority: it is about the deepened partnership with NATO without joining the alliance. The impact of Russian maneuvers on the Sweden's paradigm security shift in 2015 was evaluated. It was found that Sweden currently does not have key resources, and therefore depends on foreign military assistance. It is noted that the membership of Sweden in NATO would strengthen security in the North European region but under the condition of the accession of Finland that historically played a role of the buffer against Russia.

Keywords: the Baltic Sea, Gotland, Norrland, the concept of «defense against invasion», the reform of «reorientation», NATO, the doctrine of Hultqvist

Политика безопасности Швеции в контексте российской агрессии против Швеции

Эльнара Алиева, Киевский институт международных отношений

Установлена связь между геополитическим положением Швеции и ее отношениями с соседними странами. Доказано, что геополитическое положение Швеции исторически обусловило ориентированность Швеции на восток, и, следовательно, на постоянный конфликт с Россией и соперничество в регионе Балтийского моря. Отмечается, что уязвимыми для прямых действий России в этом плане являются две важные территории Швеции, а именно Готланд и Норрланд. Оценена закономерность между провокационными действиями России по Швеции и ее планами расширить зону доступа / запрета (A2 / AD). Переход от концепции «обороны против вторжения» к усилению экспедиционного компонента, предусматривающего перенос стратегических целей по национальной обороне к миротворческим операциям, многолетние сокращения оборонного бюджета и реформы создали благоприятные условия для прямых действий России. Доказано, что основной причиной нарушения Россией воздушного и морского пространства стали просчеты Швеции в сфере безопасности и оборонной политике. Отмечается, что выводы, сделанные на анализе угроз со стороны России, не обязательно основаны на стратегических соображениях, что мы видим на примере грузинской войны 2008 года. Отмечается, что сегодня стратегия безопасности Швеции основывается на «доктрине Хульквиста», которая приоритизирует международное сотрудничество, в частности, развитие двусторонних отношений и участие в региональных организациях; коллективная оборона не является приоритетом: речь идет об углубленном партнерстве с НАТО без вступления в альянс. Оценено влияние российских маневров на смену парадигмы безопасности Швеции в 2015 году. Выяснено, что Швеция в настоящее время не имеет ключевых ресурсов, а потому зависит от иностранной военной помощи. Отмечается, что членство Швеции в НАТО укрепило бы безопасность в североевропейском регионе, но при условии присоединения Финляндии, которая исторически играла роль буфера от России.

Ключевые слова: Балтийское море, Готланд, Норрланд, концепция «обороны против вторжения», реформа «переориентации», НАТО, доктрина Хульквиста

Постановка проблеми.

Ревізіоністська зовнішня політика Росії має значні наслідки для безпеки регіону не тільки Чорного моря, але й Балтійського моря та Арктичного регіону. Геополітичне положення Швеції завжди схиляло її до постійного конфлікту з Росією та суперництва в регіоні Балтійського моря. Після подій в Україні дебати про стратегічне становище Швеції і її позицію в архітектурі європейської безпеки знову стали актуальними. Наразі вплив Росії на безпеку Швеції беззаперечний. Російські вторгнення на шведську територію численні, про що свідчать інциденти такі, як «Російський Великдень» березня 2013 року, інцидент з підводним човном 2014 року та навіть нещодавні авіаінциденти 2019 року. Відтак, щоб з'ясувати, які умови спонукали Росію до прямих дій в регіоні Балтійського моря, націлених головним чином проти Швеції, ми проаналізуємо геополітичне положення Швеції, прослідкуємо за розвитком безпекової та оборонної політики Швеції та дослідимо її сильні та слабкі сторони.

Мета.

Стаття має на меті визначити, яку загрозу

складають провокативні дії Російської Федерації для Швеції, зробити аналіз геополітичного положення Швеції, безпекової та оборонної політики країни та виявити її слабкі сторони.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Практично питанням безпекової політики Швеції займалися К. Брінгеус [1], Ф. Еріксон [3], Р. Чарни [2]. На жаль, проблемі кореляції між інцидентами навколо Швеції і безпековою політикою країни приділялося мало уваги; аналогічним чином з аналізу упускався геополітичний фактор. З огляду на це вивчення зазначених питань становить актуальну проблему, а їх вирішення матиме значне практичне значення. Ця робота є спробою певною мірою заповнити прогалини аналізу безпекової політики Швеції.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Геополітичне положення Швеції. Супутникова карта Скандинавського півострова наочно ілюструє географічні умови Швеції. Серцем Швеції є південний край Скандинавського півострова, який складається в основному з історичного регіону, відомого як Йоталанд. Свеаланд на півночі включає в себе сам столичний регіон і простягається на

північний захід до норвезького кордону. Йоталанд і Свеаланд є найбільш динамічними та густонаселеними регіонами. Територія, яка охоплює більше половини території сучасної Швеції та тягнеться на північний схід від Свеаланд аж до північного краю Швеції, відома як Норрланд. Через домінуючий субарктичний клімат Норрланд є малонаселеним регіоном: близько 12% населення Швеції живе в Норрланді [6].

Найбільш важливими з сусідів Швеції є Данія та Росія. Острови Данії в значній мірі не дозволяють Швеції розширюватися на захід в регіон Північного моря. Цей простий факт історично зумовив орієнтованість Швеції на схід і на постійний конфлікт з Росією. У цьому контексті Швеція має як важелі впливу так і слабкі сторони. Як країна морської міці (таласократія), вона може легко перевершити будь-яку російську сухопутну силу в прибалтійському регіоні. Але як країна переважно сухопутної могутності (теллурократія) Росія володіє великою територією, яка дає їй значну стратегічну перевагу, особливо в тому, що стосується впливу на ситуацію в сусідніх країнах, таких як Україна чи Грузія [19].

Гори Норвегії є відмінним захисним бар'єром, оскільки вони блокують здатність Швеції проєктувати владу на захід. Столичний регіон Осло-фіорд знаходиться на кордоні зі Швецією, і вся наземна транспортна інфраструктура Норвегії повинна проходити безпосередньо через Швецію, щоб дістатися до решти Європи. Саме тому Норвегія ніколи не була загрозою для Швеції. Більше того, Норвегія була двічі включена в союз зі Швецією, останнього разу в 19 столітті [18].

Фінляндія є важливим буфером для Швеції від Росії. Фінляндія входила до складу Шведської імперії майже 700 років з 1150 року до Фінської війни 1809 року, коли Фінляндія стала автономною частиною Російської імперії. Варто зазначити, що під час Фінської війни російським військам вдалося перебратися через Фінляндію і майже захопити Стокгольм. Отже, поки Стокгольм може перешкоджати використанню Фінляндії як плацдарму для такої атаки (як під час Фінської війни), Фінляндія служить буфером для Швеції.

Естонія Литви та Латвії «стиснуті» між Швецією та Росією і служать природним культурним, економічним і військовим полем битви для двох держав.

Суперництво за Балтійське море. З самого початку раннього сучасного європейського періоду, і Швеція, і Росія боролися за контроль над Балтійським регіоном і морем. У минулому

бажання Швеції контролювати російську торгівлю і Лівонська війна, в ході якої відбулися перші великі зіткнення з Росією, призвели до того, що вона отримала контроль над Естонією і Латвією. Росія за часів правління Петра Великого була готова боротися зі Швецією в війні на виснаження, щоб отримати доступ до Балтики. В кінцевому підсумку Швеція втратила свої балтійські володіння, Естонію і Латвію, а також частину найважливішого Карельського сухопутного моста. Петро Великий, прагнучи встановити постійну російську присутність на Балтиці заснував Санкт-Петербург. Те, що Російська імперія перенесла свою столицю в Санкт-Петербург, свідчило про бажання Росії контролювати Балтику [24].

З початком холодної війни Балтійське море стало однією з центральних потенційних сцен війни між Радянським Союзом і Заходом, а Північна Європа була однією з найбільш воєнізованих областей в світі. Регіон також мав велике стратегічне значення, оскільки найкоротший шлях міжконтинентальних ядерних ракет між США і Радянським Союзом пролягав через Північну Європу. В ті часи, Балтійське море було політично розділене на три частини: країни Варшавського договору під керівництвом Радянського Союзу, країни НАТО під керівництвом Сполучених Штатів і нейтральні країни Фінляндія і Швеція, які балансували між цими двома альянсами.

Безпекова ситуація в регіоні Балтійського моря сьогодні має більше схожості з холодною війною, ніж будь-коли з 1991 року. Агресія Росії проти Грузії в 2008 році і проти України з 2014 року, хоча сама по собі не має нічого спільного з регіоном Балтійського моря, продемонструвала готовність Росії використовувати військову силу в політичних цілях і стала сигналом тривоги для всіх країн, що знаходяться в безпосередній близькості від Росії, в тому числі для Швеції. Центральне становище Швеції в районі Балтійського моря означає, що будь-які події в області безпеки в регіоні також матимуть вирішальне значення для безпеки Швеції.

Наразі вплив Росії на безпеку Швеції беззаперечний. Російські вторгнення на шведську територію почастішали особливо після анексії Криму. Повторювані все більш дрібні інциденти, такі як «Російський Великдень» березня 2013 року дійсно викликають сумніви щодо намірів Москви: в ході навчань «Захід-2013» два російських бомбардувальники Ту-22М3 зі зворотним вогнем в супроводі чотирьох вини-

щувачів Су-27 Фланкер увійшли в шведський повітряний простір, щоб симулювати атаки на півдні Швеції і недалеко від Стокгольма. Не маючи готових літаків і пілотів, шведи могли спостерігати за інцидентом тільки на екранах радарів, поки два данські F-16 вилетіли з Литви [21]. У жовтні 2014 року у багатьох шведів було дежавю «холодної війни», коли російський підводний човен був помічений на архіпелазі біля узбережжя Стокгольма. До інших показників погіршення обстановки в області безпеки можна віднести слова російський політолога, який по шведському телебаченню запропонував «нейтралізувати» Готланд для «ослаблення напруженості» навколо Балтійського моря [20].

Геостратегічна важливість Готланда. Готланд, який хоча й займає менше одного відсотка від загальної площі Швеції, є стратегічно важливим, оскільки займає середнє положення між Швецією та Росією; через своє місцезположення він є ключовою військовою мішенню Москви. Більшість дослідників стверджують, що контроль над Готландом є ключем для реалізації стратегічних планів Росії в Балтійському регіоні. За даними звіту американського аналітичного центру Центру аналізу європейської політики, в березні 2015 року Росія провела військові навчання і за сценарієм «Буря, що насувається» відбулася імітація захоплення Готланда, Оланда і Борнхольма силами в 33 тисячі солдатів [16].

Ще в 2010 році шведський генерал, а сьогодні ректор Інституту оборони, Карліс Неретнікс висловив твердження про стратегічну роль Готланда для всіх сучасних військових та політичних гравців Балтійського регіону. Його попередження протягом багатьох років ігнорувалося всіма шведськими політичними партіями, оборонними стратегами, міністрами та політиками [4]. Тільки нещодавно шведські кола визнали, що країна, яка контролює Готланд, також буде домінувати в повітряному і морському просторі всього регіону. Ця ж країна також, і це має вирішальне значення, зможе будь-кому завадити в доступі до Балтійського моря.

Актор, який контролює острів Готланд, зможе контролювати південну частину Балтійського моря. Враховуючи те, що Росія активно реалізує стратегію протидії доступу / заборони зони (A2 / AD) в Балтійському регіоні, зокрема, через свій Калінінградський ексклав, військова присутність Росії на Готланді могла б розширити зону A2 / AD. Якби Росія змогла розмістити свої активи протидії доступу / заборони зони (A2 / AD) на Готланді,

це створило б дуже складну ситуацію для будь-яких підкріплень НАТО, які б в разі конфлікту намагалися досягти балтійських держав.

Незважаючи на геостратегічну важливість Готланду, Швеція демілітаризувала його в 2004 році, залишивши оборонну порожню, яка стала дилемою безпеки в світлі анексії Росією Криму в 2014 році. Ще в вересні 2014 року два винищувачі-бомбардувальники Су-24 РФ увійшли в повітряний простір Швеції. А в наступному місяці іноземний підводний човен була помічений в шведських водах, хоча шведські військові не змогли визначити, звідки він взявся. У березні 2015 року було також зареєстроване друге «секретне» полювання на підводних човнах.

Усвідомлюючи цю загрозу, у вересні 2016 верховний головнокомандувач Мікаель Бюдєн наказав 150 солдатам з Р4 в Шьовде, які брали участь в навчаннях на Готланді, залишитися і забезпечувати перманентну військову присутність на острові. А в 2017 році Швеція ремілітаризувала Готланд, розмістивши там регулярну бойову групу.

Стратегічна вразливість Норрланду. І хоча протягом останніх кількох років увага шведської Національної безпеки приділялася Балтійському морю і стратегічній важливості його географії, але не менш важливим є Євроарктичний регіон в контексті Арктичного вектору політики РФ. Інтереси Росії щодо Арктики конкретно згадуються в її останній Стратегії національної безпеки, яка відображає причини її нарощування нею військових можливостей [27].

Росія більше, ніж будь-яка інша країна, мілітаризувала Арктику. Вона оновила бази радянських часів, побудувала нові, створила нове арктичне командування і нові бойові команди арктичної бригади, а також побудувала нові аеродроми і порти.

Стратегічно важливим в цьому плані є субрегіон, відомий як «Північний Калотт», який включає в себе північну Швецію (Норрланд). Як б країна не контролювала цей субрегіон, вона може використовувати її в якості бази, щоб позбавити своїх суперників регіонального доступу. Військова географія Північного Калотту і те, як сучасні активи A2 / AD забезпечують стійкий контроль над повітрям, землею і морем, пояснюють його стратегічне значення.

Останні доповіді шведської Королівської військової академії і Об'єднаного інституту оборонних досліджень міністерства оборони Швеції наголошують на тому, що Росія планує напасти

не тільки на шведський острів Готланд, але і на північну частину Швеції.

Петер Маттссон, фахівець по Росії при Інституті оборони, вважає, що Північний Калотт для Росії є важливішим, ніж Балтійське море: «Балтійське море можна на практиці заблокувати, і Росії буде важко звідти вибратися. Але з Мурманська можна вийти в Атлантику. Росія там розмістила багато військ і розвинула операційне стратегічне командування. Цілком очевидно, що вона робить ставку на північний напрямок» [25].

Якщо Росія сама почне готувати напад на Прибалтику, або ж у неї з'являться побоювання щодо війни в Європі, вона, звичайно ж, захоче захистити ці ресурси. В такому випадку Росія може захотіти перенести протиповітряну оборону в північну Швецію, наприклад, в області Кіруни. Тоді вони б змогли розширити зону безпеки навколо Мурманська на 500-600 кілометрів. До того ж в якості бонусу вони зможуть дотягнутися до авіаційних і морських баз НАТО в північній Норвегії. Якщо попереду замаячіє справжня криза, у Росії буде серйозний інтерес пересунути свої системи в Північний Калотт [25].

Росія активно нарощує військовий потенціал в Арктиці. На тлі суперечки з приводу покладів нафти і газу в Арктиці РФ почала зводити військову базу в Алакуртті, яка розташована приблизно в п'яти кілометрах від Фінляндії і трохи менше ніж в 30 кілометрах від шведського Норрботтена.

В Норрланді знаходиться менше 1,2 тисячі штатних солдатів і офіцерів, більшість з яких сконцентрована в Бодені. Решту потрібно спеціально мобілізувати з півдня Швеції. Але відстань від мису Півночі до найближчої військової бази Стокгольма може стати значною перешкодою для швидкої мобілізації. Між північними і південними базами Швеції знаходиться ряд важливих тактичних і оперативних ополченців і невеликі навчальні підрозділи, які мають високу компетентність, але в стратегічному контексті їх недостатньо. Як зазначає Карліс Неретніекс, навіть можливі підкріплення з південної Швеції теж не дали б особливого ефекту, адже шведська армія дуже мала, мова йде всього про 13-14 тисяч осіб.

Для того, щоб з'ясувати, які умови спонукали Росію до прямих дій, націлених проти Швеції, потрібно прослідкувати за розвитком безпекової та оборонної політики Швеції та визначити її слабкі сторони.

Безпекова політика Швеції: історична довідка. Швеція завжди була великим гравцем в Балтійському регіоні. Проте з початку

XIX століття після поразки в фінській війні проти Російської імперії, яка коштувала Швеції її фінських володінь і фактично припинила її вплив на східну частину Балтики, Швеція встановила офіційну політику нейтралітету, яка тривала, по суті, без змін, протягом останніх 200 років.

На відміну від своїх настільки ж нейтральних скандинавських сусідів, які були окуповані нацистською Німеччиною, нейтралітет Швеції залишався недоторканим під час двох світових воєн, хоча німецьким солдатам вдалося перетнути країну під час Другої світової війни. Після війни переговори про союзний оборонний союз були проведені з Норвегією і Данією, але провалилися в 1949 році. Дві останні країни приєдналися до недавно створеної Організації Північноатлантичного договору. Швеція, в свою чергу, повинна була стати «неприєднаною в мирний час і прагнула бути нейтральною у воєнний час» [2], але в той же час Швеція мала автономний оборонний апарат, який базувався на відносно сильній призовній армії, оборонній промисловості, і, до кінця 1960-х років, на амбіціях розробити шведську ядерну бомбу.

Незважаючи на «неприєднання», планування оборони ґрунтувалося на припущенні, що противник знаходиться на сході і що оборонні зусилля Швеції повинні бути спрямовані проти Організації Варшавського договору. Всі учасники «холодної війни» – НАТО / США, Варшавський договір / Радянський Союз, а також сама Швеція – побічно припускали, що, хоча Швеція і має намір бути нейтральною в разі війни, вона все одно буде «на стороні НАТО». Передбачалося також, що Швеція навряд чи стане єдиною метою радянського нападу, а радше буде втягнута у війну «на полях» великомасштабного конфлікту в Європі, що має на увазі зацікавленість НАТО в підтримці шведів. Отже, безпекова політика Швеції під час холодної війни спиралась на логіку «оборони проти вторгнення» (anti-invasion force), пріоритетом була саме територіальна оборона.

Безпекова «пауза» та зміна парадигми. Кінець холодної війни став важливим поворотним моментом для Швеції і її збройних сил: Швеція залишилася зі збройними силами, які були призначені для запобігання та боротьби з іноземним вторгненням, яке стало дуже малоімовірним. Росія вважалася занадто слабкою, щоб становити загрозу протягом принаймні перших десятиліть. Таким чином, з середини 1990-х років загальним було припущення, що не існувало загрози для національної території Швеції.

З 2,6% ВВП у 1990 році витрати на оборону впали до 1,2% у 2012 році. З середини 1990-х років робота багатьох підрозділів була призупинена; відбулося призупинення обов'язкової військової служби, а також фундаментальні зміни в організаційних структурах. Ці реформи призвели до відмови від концепції «оборони проти вторгнення». Закон про оборону 1996 року був першим кроком до відмови від концепції «оборони проти вторгнення» і до переорієнтації Збройних сил на експедиційне використання. Обов'язкова військова служба все ще існувала, і «проблема» занадто великої кількості персоналу була частково «вирішена» шляхом зниження готовності. Але справжній стратегічній паузі Швеції поклав початок законопроект про оборону 2000 року. Аналіз середовища безпеки ґрунтувався на постулаті про те, що ризик вторгнення буде «нереальним» протягом наступних десяти років [8, с. 59]. «Зміцнення територіальної цілісності» вважалось достатнім [8, с. 61]. Акцент відповідно зміщувався на посилення кризового управління за кордоном. Закон про оборону 2000 року таким чином являв собою справжній початок процесу реформ та значний демонтаж існуючої оборонної інфраструктури та її можливостей.

З законом 2004 року зміна парадигми була майже завершена. Реформа, яка тепер називалась «переорієнтацією» була продовжена. В одній з доповідей Комісії з оборони, яка стала основою для законопроекту, постулюється, що «конкретною метою діяльності Збройних сил в короткостроковій і середньостроковій перспективі є створення придатних для використання і доступних експедиційних сил» [9]. Територіальна оборона була, по суті, скасована, а міжнародні операції такі, як СПС в Боснії і Герцеговині стали пріоритетом. Вони повинні були виконуватися професійними підрозділами, спеціально призначеними для цього завдання. Аспекти оперативної територіальної оборони більше не мали значення у військовій політиці. Приміром, на острові Готланд було залишено 14 танків в депо, але не було постійних військовослужбовців, крім домашньої гвардії. Таким чином, міжнародні операції, і зокрема операції, що проводились під прапором ЄС стали пріоритетними.

Закон про оборону 2008 року був відкладений через війну в Грузії. В кінцевому підсумку він втілювався в законопроект про оборону 2009 року. В останню хвилину були внесені зміни у відповідь на війну. Спочатку заплановане згорання деяких підрозділів було відкликано,

територіальна оборона була раптово повернута, але без будь-яких змін в організаційних структурах Збройних сил, а потім була пристосована до операцій зі врегулювання криз за кордоном. З цим законопроектом Швеція відмовилася від ідеї конкретних експедиційних підрозділів; всі шведські збройні сили тепер повинні були бути готові до операцій з врегулювання криз за кордоном і територіальної оборони Швеції до 2019 року. Вони повинні були бути розгорнуті протягом одного тижня, а також мати можливість витримувати триваліші місії, як, як було згодом зазначено, одночасно виконуються чотири місії, в яких 2000 осіб беруть активну участь в операціях за кордоном і вдома (періодично роблячи свій внесок в Північну бойову групу). Незважаючи на майбутні нові загрози, скорочення устаткування повинно було тривати: протиповітряна оборона, важкі танки і число реактивних винищувачів повинні були бути різко скорочені. Саме з цим законопроектом Швеція нарешті відмовилася від призову. Рішення про оборону в 2009 році та скасування військової повинності, були прийняті незважаючи на втручання Росії в Грузію і явну ескалацію агресії Росії по відношенню до оточуючих її держав.

Варто зазначити, що вищезгадані закони були в першу чергу економічно обумовлені, питання безпеки мало другорядне значення. Один з політиків, який брав безпосередню участь у процесі підготовки законопроектів, стверджував, що весь процес був питанням адаптації реальності до бюджетних рамок, а не навпаки: «Я б сказав, що будь-яка дискусія про рівень амбіцій, прийняття ризику в рамках політики безпеки і вимоги оборонної політики – цього не відбувалося, замість цього це цілком виходило з економічних міркувань як основи» [3]. Загальна тенденція використовувати «мирні дивіденди» з середини 1990-х років була посилена в Швеції економічною кризою 1990-х років. Уже при плануванні на 2000 рік не вистачало грошей для тренувань.

Політика «переорієнтації» була піддана широкій критиці. Мало того, що бюджет скорочувався, але той факт, що призупинення роботи підрозділів також потребувало коштів, не приймався до уваги. Відсутність фінансування в ЗС не тільки перешкождала нарощуванню нових можливостей, але й збереженню існуючих. Наприкінці 2012 року тодішній Верховний головнокомандувач Сверкер Йорансон виступив із твердженням, що Швеція зможе захищатися

тільки протягом одного тижня і тільки в одному районі [14]. У звіті «Потенціал Збройних сил Швеції в сталих місіях» Шведське державне ревізійне управління дійшло висновку, що ЗС Швеції не змогли виконати певні вимоги. Висновки доповіді підкреслювали брак фінансів, кадрів і устаткування в ЗС Швеції.

І хоча понад два десятиліття шведське оборонне планування виходило з того, що прямої загрози не було, проте Комісія з питань оборони кілька разів підкреслювала, що за поведінкою Росії стежать дуже уважно. Фактично, Комісія говорила про «лакмусовий папірець» для російської зовнішньої політики в травні 2007 року: «Що стосується зовнішньої політики, то дії Росії щодо країн, які є колишніми членами Радянського Союзу, стануть лакмусовим папірцем для шляху, який обирає Росія. Відносини Росії з цими країнами і їх дії в найближчі роки визначають наш погляд на Росію» [11].

Коли у серпні 2008 року почалася грузинська війна, вищезгадані слова Комісії виявилися дуже актуальними. Однак висновки з неї були мінімальними. Територіальна оборона знову стала завданням ЗС Швеції у 2009 році, але після цього шведська оборонна політика знову стагнувала. Проте Швеція не є винятком у цьому відношенні. Грузинська війна мало вплинула на загальні підходи західних країн до Росії. Лише події, що відбувалися в Україні, змусили Швецію переоцінити ситуацію і усвідомити російську загрозу.

Безпекова політика сьогодні. Маневрування Росії в регіоні Балтійського регіону і, звичайно ж, ситуація в Україні змусили Комісію з оборони і уряд Швеції переглянути свій підхід до безпекових питань. Якщо в 2013 році Комісія з питань оборони заявляла, що європейці жили в найбільш безпечні і мирні часи, то у своїй доповіді за 2014 рік Комісія прийшла до висновку, що «обстановка в області безпеки в Європі змінилася [...] в результаті агресії Росії проти України», яку вона кваліфікувала як найбільшу загрозу для європейської безпеки [10].

Основні політичні партії країни прийшли до консенсусу і в червні 2015 року був розроблений останній законопроект про оборону 2016-2020, в якому йдеться про збільшення витрат на оборону, поглиблення двостороннього і багатостороннього співробітництва з НАТО та NORDEFCO і переоцінку політики в галузі оборони і безпеки. Головна ідея законопроекту полягала в тому, що шведська оборонна політика повинна бути переорієнтована на Балтійське море, а можливості

ЗС протистояти нападу на шведську територію повинні бути посилені за рахунок збільшення оперативних можливостей. Хоч і на папері, проте нові рішення знаменують повернення концепції територіальної оборони в шведську безпекову політику.

Рішення, прийняті навесні 2015 року, схоже, переломили тенденцію скорочення витрат на оборону. Уже в червні 2014 року було прийнято рішення збільшити витрати на оборону на 7 мільярдів шведських крон (близько 750 мільйонів євро). Потім було домовлено про додаткові 10,2 млрд шведських крон протягом наступних п'яти років, що в сумі дорівнює збільшенню на 11% [12, с. 42].

Додаткові фінансові ресурси призначені для низки заходів, таких як, встановлення бойової групи в Готланді до 2018 року та купівлі модернізованих корветів і збільшення повітряних оборонних можливостей [12, с. 10].

Проте справжнє положення Збройних сил Швеції не збігається з задекларованими цілями. Рішення, прийняті в минулому, стали причиною сьогоденних проблем. Таким чином, збільшення витрат, безумовно, є позитивним кроком в цьому напрямку. Проте, з огляду на той факт, що майже два десятиріччя збройні сили Швеції були структурно недофінансовані, додані мільярди навряд чи допоможуть по-справжньому збільшити можливості.

Стан ЗС Швеції привернув увагу широкої громадськості завдяки документальному фільму «Що трапилося зі Збройними силами?». Наприклад, в даний час Швеція має 120 танків, але наявний персонал може обслуговувати лише 42 танки. Засоби протиповітряної оборони країни збираються в Бодені, а це більше ніж 1 день їзди (1000 км) від ключових районів, таких як Стокгольм або Йотеборг, і навіть далі від Готланда. У той час як у армії, безсумнівно, є проблеми, але проблеми є і в інших галузях: у ВМФ раніше були вертольоти, які могли використовуватися в полюванні на підводні човни, але вони були списані. Матеріальна частина, призначена для їх заміни, страждає від затримок на десять років. Крім того, військово-морський флот володіє п'ятьма сучасними корветами, але не може дозволити собі обладнати їх системами протиповітряної оборони. Єдиний шведський міні-підводний човен HMS Spiggen, який був важливим в підготовці до сценарію російського вторгнення, був також списаний. У ВПС основна проблема полягала в тому, що країни, які купу-

вали винищувачів Gripen, могли орендувати їх у шведських ВПС в очікуванні доставки своїх замовлень.

Питання НАТО в безпековій політиці Швеції. В результаті багаторічних скорочень оборонного бюджету, реформ і перенесення стратегічних цілей з національної оборони до миротворчих операцій, постало питання про приєднання Швеції до НАТО. Як відзначає М. Форд, Швеція повинна розглядати повне членство в НАТО, як найбільш практичний варіант, оскільки подібна ситуація з Кримом може відбутися з островом Готланд, який завдяки своєму стратегічному положенню може забезпечити Росію контролем у всій Прибалтиці [7]. Немаловажливим аргументом для Росії може стати важливість захисту своїх економічних активів пов'язаних з російським трубопроводом.

Проте варто розуміти, що наразі в НАТО прослідковуються дві тенденції. Російський фактор знову висунув на перший план територіальну оборону. У той же час, припинення діяльності МССБ в Афганістані знаменує собою завершення масштабних операцій з врегулювання криз поза межами району в найближчому майбутньому. Більше уваги буде зосереджуватись на сценаріях статті 5, а роль країн-партнерів вже не очевидна. Обидві вищезгадані тенденції означають повернення до чіткого розмежування між членами та нечленами: «У важливих аспектах чіткою є розмежувальна лінія між союзниками та не-союзниками» [23, с. 41]. Як стверджує Хокан Едстрем, партнерство Швеції з НАТО не є достатнім, «...Крім того, у Грузії та Україні було більш глибоке партнерство з НАТО, ніж у Швеції, і це мало їм допомогло, коли Росія напала» [15].

Хоча Швеція офіційно заявляє про свій нейтралітет, вона бере участь в програмі НАТО «Партнерство заради миру» з моменту його запуску в 1994 році в якості однієї з найбільш активних країн-партнерів, про що свідчить її внесок, наприклад, в МСП в Косово, МССБ в Афганістані і операцію «Об'єднаний захисник в Лівії». Швеція є учасником Ради євроатлантичного партнерства і має офіційне представництво в штаб-квартирі НАТО в Брюсселі. Останнім часом участь в цих місіях також стало альтернативою участі в операціях ЄС, оскільки присутність Союзу в якості військового учасника на світовій арені зменшується. Швеція сьогодні є членом понад 150 комітетів НАТО. Протягом багатьох років Швеція була більш здатна до взаємодії з НАТО, ніж деякі держави-члени. З 1995

року вона бере участь в процесі планування і аналізу ПЗМ, а також в численних тренінгах та навчаннях, в тому числі на території Швеції. У 1996 році Швеція підписала Угоду про статус сил ПЗМ. На саміті Альянсу в Уельсі 2014 року колишній консервативний уряд підписав угоду про партнерство з розширеним можливостям на додаток до заходів, прийнятих в рамках ПЗМ, що свідчило про новий статус «особливих відносин».

Сучасна безпекова доктрина Швеції: пріоритет міжнародного співробітництва та ЄС. На цьому тлі шведська стратегія є тим, що в шведських ЗМІ прийнято називати «доктриною Хульквіста» (на честь міністра оборони Швеції). Акцентується увага на пошуку міжнародної співпраці, а колективна оборона не є пріоритетом: мова йде про поглиблене партнерство з НАТО без вступу в організацію. Замість цього Стокгольм прагне поглибити двосторонню співпрацю. Окрім НАТО і заходів, описаних вище, це стосується особливо Фінляндії як іншої позаблокової держави в регіоні. Крім того, Швеція поглиблює співпрацю з іншими партнерами. Нещодавно Швеція підписала меморандум про взаєморозуміння з Польщею.

Як неодноразово стверджують офіційні джерела, шведсько-фінська оборонна співпраця має першочергове значення для Стокгольму. Два оборонні державні секретарі підписали спільну декларацію про це у травні 2015 року [5]. Вже у жовтні 2015 року Швеція та Фінляндія оголосили про створення спільної військово-морської групи. Міністр оборони Швеції Пітер Хульквіст виправдав такі заходи через зростаючу напруженість у регіоні Балтійського моря, заявивши, що «це крок для двох військово-позаблокові країни. Це означає, що обидві збройні сили почнуть вивчати цей тип сценаріїв. Априорних зобов'язань немає. Але якщо це станеться, то відповідний уряд повинен вирішити це, коли виникне така ситуація» [5].

Стокгольм, проте, вважає себе пов'язаним пунктом солідарності ЄС, включеним до Лісабонського договору, а також односторонньою «декларацією солідарності». Примітно, що, в свою чергу, жодна інша країна не випустила декларацію солідарності, подібну шведській. Як це не парадоксально, хоча ця одностороння декларація широко розглядається як великий крок у Швеції, вона критично сприймається сусідніми державами, особливо країнами Прибалтики. Як, наприклад, зазначив президент Естонії Тоомас

Хендрік Ільвес, в Швеції ніколи не вказувалося дійсне значення поняття солідарності, додавши: «Ви можете відправити 10 000 пляшок оливкової олії і задовольнити вимоги солідарності». Ільвес надалі стверджував, що Швеція була «дірою в безпеці» [17], в той час як в звіті Бертельмана за 2014 зазначалось: «...ваша солідарність є загрозою нашій безпеці» [23, с. 44].

В рамках Європейського союзу Швеція входить до Північної бойової групи, до якої також входять Фінляндія, Естонія, Данія та Ісландія, але наразі це слабка структура. У Швеції є інший механізм, добре пов'язаний з Північної бойовою групою, - це Північне оборонне співробітництво, до якого входять Ісландія, Данія, Норвегія, Швеція і Фінляндія. Зокрема, цей механізм може бути надзвичайно важливим і корисним для Швеції та інших країн Північної Європи не тільки для власних оборонних стратегічних потреб і оборони Скандинавії в цілому, а й тому, що всі вищезазначені країни є членами Арктичної ради, маючи у свою чергу свої власні стратегічні потреби і політику щодо даної області. Всі вони стикаються з такою ж військово-стратегічною загрозою, яку представляє Росія, і постраждають так само, якщо виникне напруга між Заходом або між однією з Північних арктичних держав і Росією.

В цілому підхід Хульквіста можна охарактеризувати як обхідний шлях для варіанту, якого в даний час немає під рукою: повноцінного членства в НАТО. Проте жоден з цих форматів міжнародного співробітництва не має нічого спільного з колективною обороною. Незважаючи на тісну співпрацю з НАТО, це дійсно червона лінія, яку Швеція досі не бажала перетинати, навіть незважаючи на те, що ціною цьому є відсутність гарантій статті 5.

Приєднання до НАТО як відповідь російській загрозі. І хоча громадська думка Швеції, як і її уряд, до недавнього часу займала досить нейтральну позицію щодо членства в НАТО, проте опитування, проведене соціологами Sifo, свідчить про помітну зміну громадської думки щодо членства в НАТО. В цілому 41% з 1000 респондентів відповіли, що вони виступають за вступ до НАТО, 39% були проти, а 20% не впевнені. Це означає суттєву різницю в порівнянні з попереднім опитуванням в травні 2015 року, який показав, що тільки одна третина шведів виступили за членство, в порівнянні з 29% шведів в 2013 році і 17% в 2012 році [13].

Посол Віктор Татаринцев заявив в інтерв'ю Dagens Nyheter в червні 2015 року, що «немає

ніякого способу гарантувати, що Росія не планує нападати на Швецію», і сказав про членство Швеції в НАТО: «...Якщо шведське членство в НАТО буде мати місце, будуть контрзаходи. Путін сказав, що в цьому випадку це буде мати наслідки; Росія буде змушена вжити контрзаходів на військовому рівні і переорієнтувати наші сили і ракети. Будь-яка країна, яка вступає в НАТО, повинна усвідомлювати ризики, яким вона піддається [26].

До подібного нарративу апелювала речник МЗС Росії Марія Захарова в вересні 2015 року стверджуючи, що «членство Швеції в НАТО матиме військово-політичні та зовнішньополітичні наслідки і потребує відповідних заходів з боку Росії» [22].

У вересні 2017 року Збройні сили Російської Федерації та Республіки Білорусь почали спільне стратегічне навчання Захід 2017, в якому брали участь до 13 тис. військовослужбовців. Але багато дослідників, вважають ці навчання лише прикриттям для більш агресивних дій з боку Росії. Навчання «Захід-2013» дозволили Росії підготуватися до анексії Криму, а «Захід-2009» – завершилися відпрацюванням ядерного удару по Варшаві. Показовим є те, що навчання «Захід-2017» проходило не лише на території цих країн, а й в російському ексклаві, в Калінінградській області, тобто біля східних рубежів НАТО.

У відповідь на зростаючу загрозу з боку Росії, в вересні 2017 Швеція розпочала найбільше військово-навчання «Аврора-17», яке імітувало війну з іноземним ворогом. Ці триденні вчення проводилися одночасно із «Заходом». Його основним напрямком був захист Готланду та Стокгольму. Акцентування уваги на національній обороні після більш ніж десятирічної участі в міжнародних місіях свідчить про те, що навчання «Аврора-17» є також елементом реалізації вищезгаданої Стратегії оборони Швеції на 2016-2020 рік. У вченнях брали участь війська з США, Данії, Естонії, Фінляндії, Франції, Литви та Норвегії, а також близько 40 різних шведських агентств. Три балтійські держави роками закликали Швецію більш серйозно ставитися до оборони Готланду. У політичному плані Аврора 17 посиляє повідомлення як шведській громадськості, так і потенційному агресору (де факто – Росія), що Швеція готова захищати свій суверенітет і територію.

В 2018 Швеція прийняла участь в вченні «Єдиний тризуб», яке фокусувалося на кіберзахисті, екстремальних погодних умовах, спо-

собах реагування на критичні інфраструктурні атаки і способах координації основної оборонної операції.

Вищезгадані вчення вперше показали, наскільки Швеція залежить від іноземної військової допомоги, особливо щодо ключових ресурсів, яких в даний час країна не має, таких, як сучасні системи протиповітряної оборони середньої і великої дальності та ударні вертольоти.

Членство Швеції і Фінляндії в НАТО означало б, що географічна територія НАТО була б значно розширена і сухопутний кордон НАТО з Росією більш ніж подвоївся. Що, ймовірно, в такому сценарії на конкретному рівні турбує Росію, як припустив міністр закордонних справ Лавров, так це можливість для НАТО наблизити військову інфраструктуру до Мурманська і Санкт-Петербурга. Кінцевий стратегічний інтерес Росії полягає в тому, щоб зберегти її ядерний потенціал другого удару, який в основному базується в Мурманській області. Отже, ризик того, що ці можливості обмежені військовими об'єктами в Швеції або Фінляндії, є основною причиною, по якій Росія виступає проти членства Швеції і Фінляндії в НАТО [1].

З огляду на дедалі глибшу співпрацю з НАТО в світлі відродження Росії, вибір Швеції зберігати нейтралітет змушує задуматися, чому вона не приймає логічного рішення вступити в Альянс і користуватися перевагами колективної оборони. Хоча Росія воліла б, щоб Швеція не вступала в НАТО, вона більше стурбована членством Фінляндії. Проте приєднання Швеції до альянсу матиме сенс лише за умови вступу Фінляндії, як буферу від Росії, що дозволить оточити позиції Росії в Балтійському морі.

Висновки.

Отже, географічне положення Швеції історично зумовило орієнтованість Швеції на схід і на постійний конфлікт із Росією. Вразливими

в цьому плані є дві стратегічно важливі території Швеції, а саме Готланд та Норрланд. Саме тому історично геополітичним імперативом для Швеції був військовий потенціал. Проте після закінчення холодної війни Швеція здійснила перехід від концепції «оборони проти вторгнення» (територіальної оборони) до посилення експедиційного компоненту. Багаторічні скорочення оборонного бюджету, реформи і перенесення стратегічних цілей з національної оборони до миротворчих операцій створили умови для прямих дій Росії. Проте, при цьому Швеція стикається з саморобними перешкодами. По-перше, підпорядкування розробці політики безпеки фінансовим міркуванням за рахунок скорочення бюджетів призвело до втрачених можливостей. По-друге, висновки, зроблені на аналізі загроз, не обов'язково засновані на стратегічних міркуваннях. Як, наприклад, «пострадянський лакмусовий тест 2007 року» і грузинська війна 2008 року, де зв'язок між аналізом і практикою відсутній. Провокативні дії Росії свідчать про її можливість розширити зону доступу / заборони (A2 / AD) в на стратегічно важливих територіях, а саме на Готланді та в Норрланді. Стратегія на 2016–2020 роки хоч і є проривом для безпекової політики Швеції, проте через довготривале недофінансування, Швеція у світлі погіршення безпекової ситуації навколо своєї територія стикається з серйозними проблемами, які вона не може вирішити наодинці. Тому Стокгольм не тільки нарощує свій військовий потенціал, а й робить ставку на співпрацю з партнерами, як в безпосередній близькості, так і за її межами. Проте поки шведський уряд робить ставку на нейтралітет, це буде працювати на користь Росії. Поза всяким сумнівом, членство Швеції в НАТО зміцнило б безпеку в північноєвропейському регіоні за умови приєднання Фінляндії також.

REFERENCES

1. Bringéus, K. (2016). *Säkerhet i ny tid*. Stockholm: Statens offentliga utredningar.
2. Czarny, R. (2018). *Sweden: From Neutrality to International Solidarity*. Trnava.
3. Eriksson Fredrik: Svenska försvaret efter kalla krigets slut. (2012). *Södertörns högskola*. Huddinge.
4. Ex-försvarschefen: Så skulle Ryssland besätta Gotland. (2015). *Aftonbladet*. Retrieved from: <https://www.aftonbladet.se/nyheter/a/6nVBPO/ex-forsvarschefen-sa-skulle-ryssland-besatta-gotland/promo>.
5. Finnish Ministry of Defence & Swedish Ministry of Defense Joint Statement Regarding Deepened Defence Cooperation between Sweden and Finland. (2015). Retrieved from: www.regeringen.se/globalassets/regeringen/dokument/forsvarsdepartementet/2015-05-22-joint-statement-signed.pdf.
6. *Folkmängd i landskapen den 31 december 2017*. (2017). Retrieved from: <https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/befolkning/befolkningens-sammansattning/befolkningsstatistik/pong/tabell-och-diagram/helarsstatistik--forsamling-landskap-och-stad/folkmangd-i-landskapen-den-31-december-2017/>.
7. Ford, M. (2014). After Crimea, Sweden Flirts With Joining NATO. *The Atlantic*. Retrieved from: <https://www.theatlantic.com/international/archive/2014/03/after-crimea-sweden-flirts-with-joining-nato/284362/>.

8. Försvarsdepartementet. Europas säkerhet - Sveriges försvar Ds 1999:55. (1999). *Försvarsdepartementet*. Stockholm.
9. Försvarsdepartementet. Försvar för en ny tid 2004:30. (2004). *Försvarsdepartementet*. Stockholm.
10. Försvarsdepartementet. Försvaret av Sverige - Starkare försvar för en osäker tid. (2014). *Försvarsdepartementet*. Stockholm.
11. Försvarsdepartementet. Säkerhet i samverkan Försvarsberedningens omvärldsanalys (2007). *Försvarsdepartementet*. Stockholm.
12. Försvarsutskottet. Försvarspolitisk inriktning - Sveriges försvar 2016-2020. (2015). *Försvarsutskottet*. Stockholm.
13. Gudmundson, P. Läge att utreda Nato. *Svenska Dagbladet*. Retrieved from: <https://www.svd.se/lage-att-utreda-nato>.
14. Holmström, M. (2012). Försvar med tidsgräns. *Svenska Dagbladet*. Retrieved from: <https://www.svd.se/forsvar-med-tidsgrans>.
15. Jansson, K. (2016). Forskaren: Bara för att lugna folket. *Göteborgs-Posten*. Retrieved from: <https://www.gp.se/nyheter/sverige/forskaren-bara-for-att-lugna-folket-1.3444905>.
16. Lucas, E. (2015). The Coming Storm: Baltic Sea Security Report. *Center for European Policy Analysis, Washington, D.C.*
17. Mikael Holmström: Sverige pekas ut som säkerhetshäl. (2014). *Svenska Dagbladet*. Retrieved from: <https://www.svd.se/sverige-pekast-ut-som-sakerhetshal>.
18. Nilsson, T. (2005). Det lyckliga tvångsäktenskapet. *Forskning & Framsteg*, 4, 34.
19. Nye, J.S. *A Western strategy for a declining Russia*. Retrieved from: <https://www.cnn.com/2014/09/08/a-western-strategy-for-a-declining-russia-commentary.html>.
20. Rysk expert: Håll Gotland neutralt. (2015). Retrieved from: www.tv4.se/nyheterna/klipp/rysk-expert-h%C3%A5ll-gotland-neutralt-3181567.
21. Ryskt flyg övade anfall mot Sverige. (2013). *Svenska Dagbladet*. Retrieved from: <https://www.svd.se/ryskt-flyg-ovade-anfall-mot-sverige>.
22. Sweden's admission to NATO would require response from Russia – Russian Foreign Ministry. (2015). *TASS*. Retrieved from: <http://tass.ru/en/politics/820260>.
23. *Swedish Government, International Defence Cooperation: Efficiency, Solidarity, Sovereignty, Report Fö2013:B*. (2013). Stockholm.
24. The Geopolitics of Sweden: A Baltic Power Reborn. (2009). *STRATFOR*. Retrieved from: <https://worldview.stratfor.com/article/geopolitics-sweden-baltic-power-reborn>.
25. Vent, N. (2017). Därför kan Ryssland anfalla Norrbotten. *Aftonbladet*. Retrieved from: <https://www.aftonbladet.se/nyheter/a/782Xw/experterna-varnar-darfor-kan-ryssland-anfalla-norrbotten/promo>.
26. Winiarski, M. (2015). Rysslands ambassadör: Vi har gjort allt för att starta en dialog. *Dagens Nyheter*. Retrieved from: www.dn.se/nyheter/sverige/rysslands-ambassador-vi-har-gjort-allt-for-att-starta-en-dialog/.
27. *O Strategii natsionalnoj bezopasnosti Rossijskoj Federacii*. (2015). Retrieved from: <http://kremlin.ru/acts/bank/40391>.

Ельнара Ельчинівна Алієва
 Аспірант
 Київський інститут міжнародних відносин
 04119, м.Київ, вул. Ю. Ілленка, 36/1

Elnara Aliieva
 Postgraduate
 Kyiv Institute of International Relations
 36/1, st. Yu. Ilyenko, Kyiv, 04119, Ukraine

Email: elnaraali1994@gmail.com

Цитування: Алієва Е. Е. Безпекова політика Швеції в контексті російської агресії проти Швеції / Е. Е. Алієва // Науково-теоретичний альманах «Грані». – 2019. – Т. 22. – № 5. – С. 14-24.

Citation: Aliieva, E.E. (2019). Bezpekova polityka Shvetsii v konteksti rosiiskoi ahresii proty Shvetsii. [Security policy of Sweden in the context of Russian aggression against Sweden]. *Scientific and theoretical almanac «Grani»*, 22 (5), 14-24.

Стаття надійшла / Article arrived: 03.04.2019

Схвалено до друку / Accepted: 06.05.2019